

بهترین کتاب‌های سال

کپی‌رایت نه به این زودی

عبدالعظیم فریدون، مدیر انتشارات «محراب قلم» است. نزدیک به دو سال پیش، این مؤسسه حق کپی‌رایت چند کتاب را خرید. ایشان معتقد است شاید کشور ما به دلیل اقتصاد بیماری که دارد، تحمل وارد شدن هزینه‌ی رعایت حق کپی‌رایت به بخش کتاب را نداشته باشد.

■ شنیدیم شما برای چاپ یکی از کتاب‌هایتان حق کپی‌رایت آن را خریده‌اید. جریان از چه قرار بود؟

حدود دو سال پیش، دو کتاب از انتشارات «DK» به دست ما رسید. دایرة المعارف اینترنتی علوم و کتاب دو جلدی دایرة المعارف اینترنتی. کتاب به لحاظ محتوا، صفحه‌آرایی و تصویر، سطح بسیار خوبی داشت. ما احساس کردیم اگر حق کپی‌رایت را رعایت کنیم، هم حرمت ناشر را حفظ کرده‌ایم، هم می‌توانیم از امکاناتی که در اختیار ما قرار می‌دهد استفاده کنیم. از این‌رو با ناشر ارتباط گرفتیم و طی چند ماه، قراردادی را منعقد و حق کپی‌رایت را پرداخت کردیم. ناشر هم اجازه‌ی چاپ را به ما داد و اکنون حدود دو سال است که این مجموعه چاپ شده است.

■ خریداری این حق چه اثری در کار شما داشته است؟

ما فقط یک گام به جلو برداشته‌ایم، گرچه حق کپی‌رایت در کشور ما رعایت نمی‌شود. حتی

ممکن است کتاب توسط ناشر دیگری در کشور چاپ شود و هیچ تضمینی هم برای چاپ نشدنش وجود ندارد. یعنی چون در این زمینه قاعده و قانونی وجود ندارد، نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم که «وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی» هم جلوی چاپ این مجموعه توسط ناشر دیگری را بگیرد. در نتیجه تنها نتیجه‌ی کار ما، یک گام رو به جلو در رعایت حق کپی‌رایت بود.

■ آیا حاضرید باز هم این کار را انجام دهید؟

بله اگر احساس کنیم کتابی خوب و مناسب است، دوباره این کار را انجام

می‌دهیم.

■ مناسب از چه نظر؟

مناسب به لحاظ محتوا، صفحه‌بندی و موضوع. اگر ببینیم که کتابی از این سه منظر، در سطح قابل قبول و حتی بالاتر از آن قرار دارد، باز هم این کار را می‌کنیم. چون در کشور ما حق کپی‌رایت رعایت نمی‌شود، شاید به یک سلسله از کتاب‌ها به لحاظ رعایت این حق توجه نشود، اما بعضی از کتاب‌ها ارزش این کار را دارند. ما حدود ۱۰-۱۲ میلیون تومان حق کپی‌رایت برای همین مجموعه پرداختیم. این رقم، رقم خیلی بالایی برای کتاب است. وقتی

ناشر بدون رعایت این حق کتاب را چاپ کند، به صورت طبیعی هزینه‌ی کمتری متقبل می‌شود. با این حال، تلاش ما بر این است که اگر کتاب شاخصی به لحاظ موضوع، صفحه‌بندی، محتوا و تصویرسازی به دستمان برسد، باز هم حق کپی‌رایت را رعایت کنیم.

■ وقتی این کار را کردید، با چه واکنش‌هایی از سوی همکارانتان مواجه شدید؟

کسی باور نمی‌کرد. همه می‌پرسیدند: رعایت حق کپی‌رایت برای چه؟ نه تنها حمایتی از هیچ‌جا نداشتیم، بلکه با عکس آن مواجه شدیم، یعنی برخی می‌گفتند: این قدر هزینه برای چه؟

■ آیا شما موافقید که ایران به جمع کشورهای بیبوند که حق کپی‌رایت را رعایت

می‌کنند؟

اصل این کار، عمل درستی است. چون بیش از هر چیز حقوق معنوی نویسنده و ناشر رعایت می‌شود. اما کشور ما به دلیل اقتصاد بیماری که دارد، شاید تحمل وارد شدن این هزینه را به بخش کتاب نداشته باشد.

در حال حاضر، به صورت طبیعی قیمت کتاب ارزان نیست. البته با اجناس دیگر مقایسه نمی‌کنم، چون اگر در مقام مقایسه برآییم، شاید نسبت به پفک خیلی هم ارزان باشد. اما با توجه به وضعیت اقتصادی مردم و نشر، قیمت کتاب طوری است که قدرت خرید مردم را پایین آورده است. اگر حق کپی‌رایت هم به آن اضافه شود، این هزینه سنگین‌تر می‌شود و به صورت طبیعی شمارگان کتاب‌ها و قدرت خرید مردم پایین می‌آید. بنابراین سیاست‌گذاران فرهنگی باید تمهیداتی ببینند که اگر قرار است این حق رعایت شود، به جامعه‌ی کتاب‌خوان فشار وارد نشود تا وضعیت به لحاظ تولید

و فروش بدتر از این نشود.

■ خرید حق کپی‌رایت در قیمت مجموعه‌ی شما تأثیر داشت؟

نه.

■ چه‌طور؟

چون مردم خیلی به رعایت حق کپی‌رایت توجه ندارند و کتاب را به لحاظ حجم و نوع با کتاب‌های مشابه مقایسه می‌کنند. حتی به لحاظ کیفی هم توجه نمی‌کنند که چه‌قدر کیفیت فرق می‌کند. بیشتر به حجم کتاب نگاه می‌کنند و اگر تفاوت قیمت وجود داشته باشد، می‌گویند گران‌فروشی است. خریداران ما چندان توجه نمی‌کنند که ناشر کپی‌رایت را خریده است یا نه، یا ناشر با چه کیفیتی کتاب را عرضه کرده است. چه زحمتی در ترجمه، ویراستاری، صحافی و دیگر مراحل متقبل شده است. عموم مردم که بیشتر مخاطبان ما هستند، وقتی مقایسه می‌کنند می‌پرسند چرا کتاب گران شده است؟ و معمولاً برایشان توجیه‌پذیر نیست که ناشر حق کپی‌رایت را رعایت کرده است. بنابراین ناشر در کشور ناچار است به شیوه‌ی معمول دیگر ناشران عمل کند. قیمت هم باید متناسب با قیمتی که کتاب تولید شده است محاسبه و منظور شود، وگرنه بازخواست می‌شوید.

خریداران
ما چندان توجه نمی‌کنند که ناشر کپی‌رایت را خریده است یا نه، یا ناشر با چه کیفیتی کتاب را عرضه کرده است چه زحمتی در ترجمه، ویراستاری صحافی و دیگر مراحل متقبل شده است

■ غیر از مسئله‌ی اقتصادی، دیگر موانع ما در راه رعایت حق کپی‌رایت چیست؟

من معتقدم که هیچ مشکل دیگری نداریم. حتی اگر دولت به لحاظ قواعد جهانی قانون کپی‌رایت را وضع نکند، ناشران خصوصی اگر برایشان به صرفه باشد می‌توانند این حق و حقوق را رعایت کنند! هیچ ناشر خارجی نمی‌گوید که به شما حق کپی‌رایت نمی‌فروشم! پس مشکلی که در حال حاضر وجود دارد، مشکل اقتصادی است؛ وگرنه ما می‌توانیم خارج از قاعده‌های دولتی و به صورت شخصی این کار را انجام دهیم. اما چون از لحاظ اقتصادی معمولاً به صرفه نیست، کمتر ناشری این کار را می‌کند.

■ چشم‌انداز رعایت حق کپی‌رایت در کشور را چگونه می‌بینید؟

در نهایت باید این اتفاق بیفتد، اما گمان نمی‌کنم به این زودی‌ها باشد؛ شاید چون به این زودی‌ها اقتصاد نشر رونق نگیرد، ولی در آینده ناچاریم. یعنی اگر بخواهیم به لحاظ کارهای فرهنگی به جامعه‌ی جهانی بپیوندیم، باید این حق و حقوق را رعایت کنیم؛ مگر این‌که بخواهیم از این نظر با جامعه‌ی جهانی فاصله داشته باشیم. اما اگر بخواهیم تعامل داشته باشیم، لازمی آن پذیرفتن قواعد است.